

Bedömargruppens bedömningar

Lärosäte Uppsala universitet	Huvudområde/examen Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet svenska	ID-nr A-2021-02-5041
--	---	--------------------------------

Bedömning av utvalda bedömningsområden

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet **Utformning, genomförande och resultat**

Bedömning i den tidigare utvärderingen: *Inte tillfredställande*

I den tidigare utvärderingen framgår följande av bedömargruppens yttrande:

"Sammanvägt bedöms bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat vara inte tillfredsställande.

Målet om ämneskunskaper för yrkesutövningen, inbegripet aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete uppfylls. Bland annat spännvidden mellan områden såsom berättande i mångmediala miljöer och språkhistoria/grannspråk ger en stor bredd och ett djup när det gäller studenternas möjlighet att uppnå de ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen. Man lägger stor vikt på de traditionellt ämnesteoretiska starka områdena, och bedömargruppen rekommenderar att lärosätet fortlöpande samtalar om hur innehållet på en lärarutbildning i svenska ska viktas mellan ämnesteori, ämnesdidaktik och professionsanknutna inslag. Lärosätet behöver även se över hur studenterna förbereds inför det självständiga arbetet.

Målet för vetenskapsteori och forskningsmetoder samt relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet uppfylls inte. I UVK uppfylls målet på grundläggande nivå eftersom utbildningen i vetenskaplig teori och metod har förstärkts genom införandet av en särskild kurs under termin 7. Lärosätet visar på flera exempel på inslag i kurser, både inom UVK och VFU, som fokuserar på relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen. Bedömargruppen uppmanar dock lärosätet att säkerställa att det tydligt framgår i de nya kursbeskrivningarna för UVK hur kvantitativa och kvalitativa metoder ska behandlas och examineras. För svenskämnet framgår att fördjupningen inte sker eftersom moment om teori och metod är bristfälligt integrerade i utbildningen och studenterna förbereds inte tillräckligt inför de självständiga arbetena. Bedömargruppen rekommenderar att lärosätet ser över progressionen för teorier och metoder, särskilt ämnesdidaktiska teorier och metoder i terminerna som leder fram emot det självständiga arbetet. Gruppen rekommenderar även att detta görs i en förstärkt samverkan med UVK. Eftersom bristerna inom inriktningen svenska är påtagliga och att det inom UVK finns svagheter anser bedömargruppen att utbildningen i sin helhet inte möjliggör och säkerställer måluppfyllelse. Målet om att kritiskt och självständigt tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat uppfylls. Lärosätet beskriver flera kurser i både UVK och VFU som fokuserar på förmågan att tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat. Föreläsningar följs exempelvis upp av vetenskapligt samtal på seminarier med hjälp av instuderingsfrågor. Denna typ av moment finns i alla UVK-kurser. Lärosätet möjliggör också måluppfyllelse genom en progressionsserie med flera moment där studenterna får träna på ett reflekterande och kritiskt förhållningssätt. Lärosätet säkerställer måluppfyllelse genom

examination i ett case som utvecklats tillsammans med aktiva lärare, vilket bedömargruppen ser positivt på.

Målet om att tillämpa didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik uppfylls inom UVK med säkerställs inte för inriktningen svenska. UVK bidrar till måluppfyllelse genom att lärosätet fokuserar på ett ändamålsenligt sätt både inom UVK och VFU, på förmågan att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande. Bedömargruppen ser positivt på att flera kurser inom UVK och VFU fokuserar på förmågan att kunna planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisningen. Utöver dessa kurser nämns också den ämnesdidaktiska utbildningen som studenten får i ämnet. Bedömargruppen ser en utmaning i att ämnesdidaktiken skiljer sig åt mellan ämnen, och att det därför kan vara svårt att få till en bra progression när studenterna inte har samma förkunskaper. För inriktningen svenska finns det exempel på lärandeaktiviteter och inslag där studenterna diskuterar och reflekterar över den didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning i svenska. Ämnesdidaktiska inslag lyfts fram i relation till flera kurser men det framgår inte hur utbildningens olika delar länkar samman på ett sätt som gör att lärosätet säkerställer måluppfyllelse. Därmed menar bedömargruppen att progressionen blir otidlig. Bedömargruppen rekommenderar lärosätet att fortsätta arbetet men att även tydliggöra progressionen i utbildningen, bland annat när det gäller samverkan mellan UVK och svenskämnet, och hur måluppfyllelse säkerställs under VFU.

Målet om att utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet för att stimulera varje elevs lärande uppfylls inom UVK men säkerställs inte för inriktningen svenska. UVK bidrar till måluppfyllelse genom kurserna *Mångfald och lärande* och *Specialpedagogik*. I den reviderade programstrukturen har den första kursen utgått, men under intervjuerna framkommer att det innehåll som fanns i kursen i stället ska genomföras som en strimma, utspridd över flera kurser. Lärosätet håller bland annat på att införa examinerande minilektioner. Studenterna får också återkommande planera, genomföra och utvärdera undervisning, och bedömargruppen ser denna tråd. Det är dock svårt att helt och hållet säkerställa målet om att utveckla undervisning och pedagogisk verksamhet i syfte att stimulera varje elevs lärande, särskilt den senare delen av målet. Studenterna behöver ledas mot denna förmåga och i högre grad pröva den i skarpt läge under utbildningen. Målet ska enligt lärosätet säkerställas under VFU:n, men bedömargruppen lägger märke till att lärandemålet för VFU:n är nära nog identiskt med examensmålet, vilket gör att progressionen i arbetet mot examensmålet förblir oklar. Det framgår också att dialogen mellan kursansvarig, VFU-besökare och handledare behöver bli bättre.

Bedömargruppen anser sammantaget att utbildningen i sin helhet möjliggör måluppfyllelse men säkerställer den inte.

Målet om bedömningar utifrån relevanta aspekter och hållbar utveckling uppfylls genom att lärosätet beskriver flera kurser med teman som knyter an till målet. Ett exempel är kursen *Ledarskap*, där konventionerna om mänskliga rättigheter och barnens rättigheter enligt barnkonventionen behandlas och där lärares juridiska rättigheter och skyldigheter diskuteras.

Lärosätet bedriver ett medvetet jämställdhetsarbete ur flera perspektiv, till exempel rekrytering, bemanning, kursplaner, schemaläggning, kurslitteratur och diskussioner om styrdokument.

Perspektivet ingår i flera kurser, både inom UVK och VFU. I VFU-kurser finns det exempelvis lärandemål för att studenterna ska få kunskap och färdighet i att skapa stimulerande lärandemiljöer utifrån ett jämställdhetsperspektiv. I kurser inom inriktningen svenska diskuteras bland annat genusteori och kön i språksociologiska moment. Ett utvecklingsområde lärosätet är att utbildningen i större utsträckning ska präglas av ett helhetsperspektiv i frågor om jämställdhet.

Det finns på lärosätet ett väl fungerande system av utvärderingar där återkoppling sker till relevanta intressenter, till exempel studenter, institutioner och VFU-samordnare. Det finns tid för kursvärderingar vid sista undervisningstillfället i varje kurs, och inom VFU sker kontinuerlig uppföljning

och återkoppling. Återkopplingen till studenterna skulle dock kunna utvecklas. Men ett gott exempel är den externa utvärdering som genomfördes för ett par år sedan och som visade på ett behov av en översyn av hela UVK och en tydligare överensstämmelse mellan utbildningens olika delar. Det finns också god kontakt med involverade lärare och studievägledare, och tillsammans verkar man för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid. Lärosätet erbjuder möjligheter till kompletteringar för att skapa flexibilitet så att studenter kan examineras inom ordinarie termin."

Uppföljning av bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat**Bedömning i uppföljningen: *Tillfredsställande***

Lärosätets analys av orsakerna till den ifrågasatta kvaliteten bedöms som tillfredsställande och de åtgärder som redovisas i åtgärdsredovisningen bedöms som rimliga och ändamålsenliga.

Sammantaget anser bedömarna att de vidtagna åtgärderna ger tillräckliga förutsättningar för att lärosätet ska kunna säkra hög kvalitet i utbildningen.

Bilaga 2

Lärosätets åtgärdsredovisning

UPPSALA
UNIVERSITET

Dnr UFV 2021/124

Åtgärdsredovisning

Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i
undervisningsämnet svenska

Uppsala universitet
2021-02-16

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Åtgärdsredovisning vid uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Lärosäte: Uppsala universitet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet: [SVENSKA]

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Utformning, genomförande och resultat

Brister med avseende på följande bedömningsgrunder:

- Mål 2: visar fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen
- Mål 4: visar förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.
- Mål 5: visar förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling

Analys

UKÄ bedömer att utbildningen möjliggör och säkerställer att studenten, när examen utfärdas, visar sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen. Utbildningen bedöms dock inte ge studenterna förutsättningar att nå fördjupad kunskap om vetenskapsteori, kvalitativa och kvantitativa metoder samt kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen (mål 2). Därvidlag framhålls det som en brist att moment om teori och metod inte tillräckligt har integrerats i utbildningen. UKÄ belyser att ämnesdidaktiska teorier och metoder har en oklar progression inom svenskämnet. Konsekvenser av detta kommer till uttryck i de inskickade självständiga arbetena vilka uppvisar brister avseende detta examensmål. Dessutom är det oklart hur kopplingen till relevanta kurser inom den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) ser ut. Lärosätet inser att progressionen beträffande ämnesdidaktiska teorier och metoder behöver tydliggöras inom svenskämnet och att även kopplingen till UVK behöver utvecklas i detta hänseende. Därför har dessa brister åtgärdats.

En annan brist som framhålls är att studenten inom sin utbildning kan välja mellan att skriva ett självständigt arbete med ämnesteoretisk eller ämnesdidaktisk inriktning. Lärosätet konstaterar att den valfrihet som erbjudits inom programinriktningen kan resultera i att studenterna får olika förutsättningar att nå målet att hantera relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen. Lärosätet har därför sett över programstrukturen och beslutat att det självständiga arbetet i ämnet svenska har obligatorisk ämnesdidaktisk inriktning.

Vidare bedömer UKÄ att utbildningen genom utformning och genomförande möjliggör mål 4, att kunna tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser. Däremot säkerställs målet inte tillräckligt genom examination. Även om UKÄ inte påtalat brister i utbildningens utformning och genomförande

beträffande detta mål konstaterar lärosätet att progressionen mellan utbildningens olika delar inte varit tillräckligt tydlig. Progressionen avseende den praktiska ämnesdidaktiska färdigheten har därför tydliggjorts såväl inom svenskämnet som inom VFU-kurserna. Lärosätet konstaterar att progressionen mellan utbildningens olika delar har varit otydlig, och att studenten inte har letts fram mot praktisk ämnesdidaktisk färdighet. Därför har progressionen i kurserna inom svenskämnet tydliggjorts. Även progression fram mot måluppfyllelse inom VFU-kurserna har säkerställts.

För att säkerställa att målet examineras konstaterar lärosätet att undervisningen behöver ske i tydlig progression, med ett successivt ökat krav på kunskap och förmåga, varför lärandemålen i kurserna i svenska har setts över och reviderats. Examinationen har också setts över och nya examinationsformer har utvecklats.

För att ytterligare stärka såväl undervisning som examination i relation till mål 4 ska också den kompetens som finns inom didaktik, ämnesdidaktik och metodik vid de olika institutioner som medverkar i utbildningen, användas på ett mer effektivt sätt.

Slutligen bedömer UKÄ att utbildningen genom utformning och genomförande möjliggör mål 5, att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling. Däremot säkerställs målet inte tillräckligt genom examination. Lärosätet konstaterar att progressionen fram emot måluppfyllelse har varit otydlig, inte minst beträffande kopplingen mellan ämnesstudier och VFU i ämnet. Det har också funnits brister i länken mellan undervisning och examination, varför denna har setts över. Nya undervisnings- och examinationsformer har utvecklats, särskilt då det gäller att säkerställa delen av målet som rör att stimulera varje elevs lärande.

Lärosätet har efter att ha mottagit UKÄ:s beslut om ifrågasatt kvalitet för Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet svenska inrättat en arbetsgrupp (beslutad av dekanus vid fakulteten för utbildningsvetenskaper) bestående av representanter från Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier (EDU), Institutionen för nordiska språk och Litteraturvetenskapliga institutionen, samt studeranderepresentanter. Nedan redogörs mer specifikt för de åtgärder som vidtagits avseende de identifierade bristerna.

Åtgärder mål 2

Avseende mål 2 har en första åtgärd bestått i en översyn av kursplaner, särskilt när det gäller lärandemål och sambandet mellan lärandemål och examinationer. Det har resulterat i att nya och reviderade kursplaner tagits fram i samarbete mellan Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier (EDU) vilka ansvarar för den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) och Institutionen för nordiska språk och Litteraturvetenskapliga institutionen vilka ansvarar för svenskämnets kurser i självständigt arbete, ämnesdidaktik och VFU (enligt beslut 2020-06-04). De tre institutionerna har samarbetat om att utveckla såväl innehållsfrågor som överensstämmelse och progression mellan metod- och teorikurser och utifrån detta skapat nya mål och moment i kurserna. Möjligheten att välja att skriva det självständiga arbetet (15 hp) som en ämnesteoretisk fördjupning har tagits bort. Från och med vårterminen 2021 är det självständiga arbetet, *Självständigt arbete i svenskämnets didaktik*, 15 hp, obligatoriskt. Det innebär att syftet och frågeställningarna i arbetet ska ha ämnesdidaktisk relevans, något som preciseras i det nya kursmålet: ”Visa förmåga att inom givna tidsramar självständigt planera och med adekvata metoder genomföra en vetenskaplig undersökning med relevans för forskningsområdet och yrkesutövningen”.

För att stärka studenternas möjligheter till fördjupad kunskap om vetenskapsteori och metod i utbildningen har Programkommittén för lärarprogrammen beslutat om revidering av den delvis

uppsatsförberedande teori- och metodkurs, *Vetenskaplig teori och metod*, 7,5 hp, inom den utbildningsvetenskapliga kärnan. I kursen, som är placerad vid EDU, kommer studenterna bland annat att undervisas och examineras i vetenskapsteori, kvantitativa och kvalitativa forskningsmetoder, samt metoder för analys och forskningsetik. I kursmålen återfinns delar som är av stor betydelse för att säkerställa de examinationsmål som UKÄ funnit bristfälliga. Ett exempel på nya kursmål handlar om att studenterna ska ha kunskaper om grundläggande vetenskapsteoretiska begrepp och om undersökande metoder i utbildningsvetenskap. Vidare ska studenterna kunna argumentera för val av vetenskaplig metodologi i relation till forskningsfrågor, samt ha kunskaper om analysmetoder i utbildningsvetenskaplig forskning. I progressionen från teori- och metodkursen ges studenterna möjligheter att fördjupa sina kunskaper i ämnesdidaktisk teori- och metod inom delkursen *Svenskämnesdidaktisk uppsats*, 7,5 hp som ges under tredje terminens ämnesstudier (Svenska 3). Här får studenterna arbeta med vetenskapligt skrivande och tillämpning av ämnesdidaktisk teori och metod. Kursen syftar till att ge studenterna förutsättningar för att lyckas med sina självständiga arbeten senare i utbildningen. I fjärde terminens ämnesstudier (Svenska 4, 30 hp) ersätts, från och med vårterminen 2021, de valbara delkurserna i nordiska språk och litteraturvetenskap av två nya kurser: *Teori och metod i svenska med didaktisk inriktning för blivande ämneslärare i svenska*, 7,5 hp samt *Svenskämnets texter i teori och praktik*, 7,5 hp. Den första av dessa kurser bygger vidare på såväl *Svenskämnesdidaktisk uppsats* som den tidigare nämnda UVK-kursen *Vetenskaplig teori och metod*. Kursen är tydligt förberedande för det kommande ämnesdidaktiska självständiga arbetet, genom att studenterna bland annat ska utarbeta en forskningsöversikt. Detta uttrycks i ett av kursmålen, där det formuleras att studenterna ska kunna: ”granska och värdera vetenskapliga studier samt utarbeta forskningsöversikter”

För att säkerställa att vetenskaplig teori och metod integreras i kursplanerna för de fyra ämnesterminerna (Svenska 1-4) och får en tydligare progression, har revideringar av målformuleringar genomförts. De börjar gälla från och med vårterminen 2021. Revideringarna av målformuleringarna syftar till att studenterna får en tillräcklig förberedelse för det självständiga arbetet samt att det under utbildningens gång successivt ställs högre krav på kritisk reflektion och ämnesdidaktisk bredd och djup. Det handlar om att studenterna ska utvecklas från att i *Svenska 1*, 30 hp ha ett ”grundläggande vetenskapligt förhållningssätt” till att de i *Svenska 4*, 30 hp ska ”visa förmåga att i forskning och pedagogiskt arbete göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter” och att de ska utvecklas från att kunna ”reflektera över språk, litteratur och lärande” i *Svenska 1*, 30 hp till ”kritiskt reflektera över språk, litteratur och lärande” i *Svenska 2*, 30 hp, till att ”diskutera och värdera olika metoder och resultat” i *Svenska 3*, 30 hp. Målen säkerställs i examination genom exempelvis muntliga presentationer av läromedelsanalyser (Svenska 3) och en salstentamen i delkursen *Språk i användning* (Svenska 2) där studenterna får redogöra för såväl den språkliga variation som finns i samhället, som för hur språksociologin med hjälp av olika slags kvantitativa och kvalitativa metoder nått kunskap om denna variation.

För att säkerställa att kopplingen mellan UVK och ämnesstudierna i svenska fortsätter att stärkas har Fakultetsnämnden för utbildningsvetenskaper den 23 april 2020 beslutat att ett formaliserat kontaktutbyte skall införas genom regelbundna dialogmöten mellan institutionerna EDU, Nordiska språk och Litteraturvetenskap.

Åtgärder mål 4

Avseende mål 4 har en första åtgärd varit att se över kursplaner, särskilt i syfte att tydliggöra dels progressionen mellan de kurser som innehåller moment om ämnesdidaktik och metodik, dels relationen mellan ämneskurser i svenska, kurser inom UVK och VFU-kurser. I syfte att för studenter tydliggöra kravnivåer liksom progression inom olika områden av ämnesstudierna har så kallade studiehandledningar utarbetats för kurserna Svenska 1–4 (dvs de fyra ämnesterminerna) och den

ämnesrelaterade VFU-kursen under hösten 2020. Studiehandledningarna utgår från de nya kursplanerna för Svenska 1–4 och de områden där kravnivåer och progression särskilt kommenteras är vetenskapligt förhållningssätt, ämnesdidaktik inklusive metodik, samt kommunikativa färdigheter. De nya kursplanerna gäller från och med vårterminen 2021, med undantag för *VFU III i svenska*, 7,5 hp.

I kursplanerna för terminskurserna Svenska 1-4 finns ett antal övergripande helkursmål, vilka bryts ned i delkursmål för respektive kurs. För att säkerställa att studenter leds fram till praktiska färdigheter avseende svenskämnesdidaktik och metodik har såväl helkursmål som delkursmål i de olika kurserna reviderats. Revideringarna gäller från och med vårterminen 2021.

I *Svenska 1*, 30 hp har ett helkursmål införts som handlar om att studenterna ska kunna redogöra för ”grundläggande svenskämnesdidaktiska perspektiv” vilket bryts ner i mål inom de tre delkurserna *Introduktion till litteraturstudier*, 7 hp, och *Barns och ungas läsning*, 7 hp vid Litteraturvetenskapliga institutionen samt *Text och tal i skola och samhälle*, 7 hp vid Institutionen för nordiska språk. Målet säkerställs i examination genom skriftliga uppgifter som bland annat berör skrivprocessteorin samt grundläggande didaktisk kunskap om läsning av sakprosa och textsamtal i skolan.

I *Svenska 2*, 30 hp har helkursmålet för *Färdighet och förmåga* utvecklats till att studenterna ska kunna ”planera och genomföra kortare undervisningsmoment utifrån grundläggande didaktiska val”. Detta mål säkerställs i alla fyra delkurser genom att nya examinationer införs, vilka i högre grad än tidigare prövar studenternas didaktiska förmåga att omsätta ämneskunskap i praktisk tillämpning. Ett exempel på en sådan ny examination är att genomföra en minilektion om ett område inom svenskämnet. Här examineras såväl studentens ämnesdidaktiska som metodiska förmågor. I delkursen *Språk i användning*, 7,5 hp lär sig studenterna tillämpa en grundläggande modell för bedömning av elevtexter, och examinationen sker genom en individuell skrivuppgift där studenten analyserar en elevtext enligt den givna modellen och presenterar både en summativ och formativ bedömning.

Kursmålen för Svenska 3 har reviderats för att uppnå en tydligare progression i ämnesdidaktik från tidigare kurser i svenska. Detta sker genom att studenterna ska ”planera undervisningssekvenser och genomföra kortare undervisningsmoment utifrån välgrundade didaktiska val”. I kursen stärks även det vetenskapliga förhållningssättet genom ett nytt helkursmål, där studenten ska kunna ”värdera sina ämneskunskaper utifrån ett didaktiskt perspektiv samt kritiskt utvärdera undervisningsmetoder och deras konsekvenser för lärande”.

För att säkerställa ämnesdidaktisk fördjupning och progression examineras studenterna genom en enskild skriftlig lektionsplanering som förbereds i ett case-seminarium med yrkesverksamma gymnasielärare i svenska. Syftet är att förbereda studenterna bättre för ämnes-VFU i programmets termin 9. Utöver denna examination säkerställs målen genom en skriftlig examination, som ventileras under ett seminarium. Genom möjligheter till såväl opposition som försvar vid seminariet utgör detta ytterligare ett tillfälle för studenterna att muntligt diskutera och reflektera över ämnesdidaktiska frågor, i relation till sina egna lektionsplaneringar samt till kurslitteraturen.

I Svenska 4 utvecklas studenternas ämnesdidaktiska färdigheter genom att de skriver ett svenskämnesdidaktiskt självständigt arbete. Momentet stärks ytterligare genom att det självständiga arbetet föregås av en kurs som behandlar metoder för läs- och skrivundervisning samt bedömning, i form av den nya obligatoriska delkursen *Svenskämnets texter i teori och praktik*, 7,5 hp. En av examinationsformerna i denna kurs är ett bedömaregruppsmöte med konstruktörer av nationella prov i svenska. Studenterna tillämpar här en mer utvecklad modell för analys med större metodisk bredd än modellen de använt sig av i Svenska 2. Examinationen utförs genom individuella elevtextanalyser i flera muntliga och skriftliga uppgifter. Till skillnad från i Svenska 2 bedöms elevtexter från äldre

elever, vilket leder till att lärarstudenterna utökar sin erfarenhet av olika elevtexter. En breddning och fördjupning av de didaktiska förmågorna säkerställs här i en skriftlig examination.

Baserat på kursvärderingar genomförs i lärarkollegiet vid Institutionen för nordiska språk och Litteraturvetenskapliga institutionen två gånger per termin en systematisk uppföljning av alla kurser för att utvärdera huruvida specifika ändringar har gett önskad effekt. Detta innebär att det säkerställs att studenterna leds fram till praktiska färdigheter avseende ämnesdidaktik och metodik.

I UKÄ:s beslut ifrågasattes inte ämnenas lärarkompetens, men en rekommendation var att genomföra de förstärkningar av personal som presenterades i självvärderingen. En rekrytering har genomförts, och två universitetslektorer med ämnesdidaktisk inriktning har anställts på Institutionen för nordiska språk, Yvonne Halleson och Marie Sörlin. Halleson har ämneslärarexamen, licentiatexamen i utbildningsvetenskap, doktorsexamen i språkdidaktik och mångårig erfarenhet av undervisning i gymnasieskolan. Sörlin har flera års erfarenhet av undervisning på ämneslärarutbildningen vid Umeå universitet och har forskat om svensklärarstudenters samtal om grammatik. Professuren i svenska språket med inriktning mot sociolingvistik har tillsatts med Natalia Ganuza. I ämnesområdet för professuren ingår barns och vuxnas lärande och språkliga praktiker samt språkets roll såväl i skolsammanhang som i andra lärandekontexter. Tillsammans med Halleson och Sörlin kan Ganuzas ämnesdidaktiska kompetensförstärkning säkerställa att studenterna kommer att undervisas och handledas av erfarna forskare med god ämnesdidaktisk kunskap och erfarenhet. Institutionen för nordiska språk och Litteraturvetenskapliga institutionen har flera doktorander med didaktisk inriktning, vilket är en resursförstärkning då dessa har en del av sin undervisning på ämneslärarprogrammet.

För att stärka den ämnesdidaktiska forskningen och skapa samarbetsytor har Fakulteten för utbildningsvetenskaper från och med 2020 avsatt medel för etablering av ett ämnesdidaktiskt nätverk i svenska och utsett representanter från Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier (EDU), Institutionen för nordiska språk och Litteraturvetenskapliga institutionen som får tid i tjänst för att genomföra de nätverksbyggande åtgärder som föreslås nedan. Under hösten 2020 genomfördes en enkät för att få en bredare bild av vilka insatser som undervisande lärare och forskare vid de tre institutionerna vill att nätverket ska prioritera. Diskussionerna har resulterat i att följande åtgärder kommer att genomföras, med start vårterminen 2021:

- Lärosätets samlade ämnesdidaktiska kompetens kommer att tas tillvara och stärkas genom större utbyte mellan de forskningsmiljöer med tillhörande seminarierier som finns på Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, Institutionen för nordiska språk och Litteraturvetenskapliga institutionen. Det gäller särskilt den ämnesdidaktiska kompetens som finns vid EDU inom forskningsmiljön Studier av språkliga praktiker (STOLP, 15 seniora forskare och 14 doktorander) och Forskningsgruppen för Läsforskning och litteraturredaktik (LÄS) vid Litteraturvetenskapliga institutionen och Högre seminariet och Text, interaktions- och diskurskollokviet (TID-kollokviet) på Nordiska språk. En plattform skapas för att samla och synliggöra information om seminarieverksamheten.
- En årlig fortbildningsdag för forskare och undervisande lärare kommer att arrangeras. Det första tillfället genomförs under vårterminen 2021 och arrangeras av det svenskämnesdidaktiska nätverket. Fortbildningsdagen avser särskilt att fokusera på hur svenskämnesdidaktisk forskning synliggörs i lärarprogrammen genom exempelvis val av kurslitteratur, undervisningsinnehåll och ämnesdidaktiska syften och frågeställningar i studenternas självständiga arbeten.

- Samarbetet kring gemensamma forskningskonferenser stärks. Detta inleddes redan hösten 2020 då EDU och Nordiska språk 4-5 november 2020 arrangerade den sextonde Nordiska konferensen om systemisk-funktionell lingvistik och socialsemiotik (NSFL 16) med temat *SFL i bekanta och nya landskap*. Den 24-25 november 2021 arrangerar EDU, Nordiska språk och Litteraturvetenskap konferensen Nordisk nätverk för modersmålsdidaktisk forskning (NNMF 8), med temat *Ämnesdidaktiska perspektiv på språk och litteratur*.

- Samarbetet kring forskarutbildningskurser och handledning av doktorander stärks. Mötesytor ska också skapas för att doktorander med ämnesdidaktisk inriktning ska kunna träffas.

Det övergripande syftet med dessa åtgärder är att pågående forskning ska komma studenterna till del på ett bättre sätt. Den sammanlagda ämnesdidaktiska kompetensförstärkningen inom och mellan de tre institutionerna EDU, Nordiska språk och Litteraturvetenskap bidrar till att såväl bredda och fördjupa samarbeten mellan forskare och lärare som att förankra studenternas självständiga arbeten i aktuell pågående forskning tillika professionsanknytning.

Vidare har Språkvetenskapliga fakulteten, som direkt följd av UKÄ-värderingen, beslutat att inrätta ett ämneslärarkollegium för att stödja erfarenhetsutbyte och utveckling inom området svenska.¹ Det avsätts därför i verksamhetsplanen 2021 medel för samordning, seminarier, internat och inbjudna föreläsare.

Åtgärder mål 5

Avseende mål 5 har en första åtgärd bestått i en översyn av kursplaner, särskilt när det gäller att tydliggöra progressionen i de nya kursplanernas innehållsbeskrivningar och mål inom såväl ämnet som VFU, med avseende på de områden som beskrivs under det aktuella målet.

En ny ämnesinriktad VFU-kurs, *VFU III i svenska*, 7,5 hp ges från höstterminen 2021 med kursmål enligt *Ramkursplan för verksamhetsförlagd utbildning*.² I ramkursplanen har progressionen mellan VFU-kurserna inom ämneslärarprogrammet särskilt beaktats och det finns enhetliga formuleringar om hur examinationen ska ske för att uppnå likvärdighet mellan olika ämnen. För att förbättra dialogen mellan kursledare, handledare och besökande lärare samt för att ge ett bättre bedömningsstöd har ett nytt *digitalt bedömningsunderlag* (DBU) med särskild fokus på återkoppling utarbetats av VFU-organisationen. Detta bedömningsunderlag börjar användas från och med höstterminen 2021. I DBU finns även ett bedömningsstöd som har tagits fram för att bistå VFU-handledarna i deras handledning och formativa arbete. I DBU föreskrivs också en halvtidsrapportering, där handledaren beskriver studentens progression i relation till lärandemålen för både kursledaren och studenten, vilket ytterligare bidrar till förstärkt dialog samt till att VFU-handledarna får möjlighet att arbeta kontinuerligt med kursmålen i sin handledning av lärarstudenterna.

I de reviderade kursplanerna för Svenska 2-4 samt den nya kursplanen för VFU i svenska har examinerande moment som förbereder studenterna för arbetet med att planera, genomföra, utveckla och bedöma undervisning i ämnet svenska förtydligats och nya kursmål har tagits fram. Dessa är framskrivna i progression och säkerställs genom examination.

I Svenska 2 ska studenterna i alla fyra delkurser ”planera och genomföra kortare undervisningsmoment utifrån grundläggande didaktiska val”. Detta mål säkerställs dels genom en ny examination i form av minilektioner, dels genom att studenter leder delar av seminarier. I den nya delkursen *Svenskämnets didaktik för ämneslärare*, 7,5 hp, i Svenska 3 har den metodiska och

¹ Beslut i fakultetsnämnden 2020-10-22, SPRÅKFAK 2020/7

² Fastställt av Fakultetsnämnden för utbildningsvetenskaper 2019-06-04.

ämnesdidaktiska ansatsen både breddats och fördjupats. Studenterna ska i denna delkurs ”planera undervisningssekvenser och genomföra kortare undervisningsmoment utifrån välgrundade didaktiska val samt värdera egna och andras planeringar utifrån ämnesdidaktisk teori”. Målet säkerställs genom examination i form av minilektioner, att studenter leder hela eller delar av seminarier och genom case-metodik, där studenter arbetar med autentiska fallbeskrivningar. I Svenska 4 blir den metodiska och ämnesdidaktiska ansatsen mer professionsinriktad genom att studenten ska ”visa sådan färdighet som fordras för verksamhet inom gymnasieskolans ämnesundervisning, liksom för forsknings- och utvecklingsarbete”, samt ”redovisa fördjupad kunskap om bedömning och betygssättning”. Studenternas förmåga att utforma diskussionsfrågor och -underlag, konstruera prov och bedöma autentiska elevtexter säkerställs genom nya muntliga och skriftliga examinationer.

I den nya ämnesinriktade kursen *VFU III i svenska* säkerställs arbetet med att stärka studenternas förmågor att planera, genomföra, utveckla och bedöma undervisning i ämnet. De nya kursmål som tagits fram för att säkerställa detta examensmål handlar om att studenterna ska kunna ”tillämpa kunskaper i det ämne/de ämnen som utbildningen avser och ämnesdidaktik inklusive metodik i olika undervisnings- och lärandesituationer” samt att studenterna ska kunna ”självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, dokumentera och utvärdera ämnesspecifika undervisningsformer utifrån aktuella styrdokument.” Dessa kursmål examineras i form av en skriftlig lektions- eller undervisningsanalys, som är en didaktisk analys med koppling till ämnesdidaktisk kurslitteratur, ett trepartssamtal med handledare och besökande lärare från utbildningen samt en muntlig VFU-reflektion.

I de reviderade kursplanerna för Svenska 1-4 möjliggörs för studenterna att utveckla sina förmågor att stimulera varje elevs lärande, genom nya kursmål som är framskrivna i progression och som säkerställs genom examinationer (beskrivna ovan). Progressionen visas genom att kursmål i delkursen *Text och tal i skola och samhälle*, 7 hp i Svenska 1 handlar om att studenterna ska kunna ”analysera, bedöma och ge respons på egna och andras texter och presentationer”, medan de i Svenska 2 ska bredda och fördjupa sin didaktiska kompetens genom att kunna ”planera och genomföra kortare undervisningsmoment utifrån grundläggande didaktiska val.” Studenterna ska sedan visa ytterligare didaktisk fördjupning och kritisk reflektion i Svenska 3 där de ska ”planera undervisningssekvenser och genomföra kortare undervisningsmoment utifrån välgrundade didaktiska val samt värdera egna och andras planeringar utifrån ämnesdidaktisk teori.” I Svenska 4 ska studenterna slutligen visa fördjupad didaktisk förmåga och kunskap genom ”sådan färdighet som fordras för verksamhet inom gymnasieskolans ämnesundervisning, liksom för forsknings- och utvecklingsarbete” samt ”redovisa fördjupad kunskap om bedömning och betygssättning”.

I den nya kursen *VFU III i svenska*, 7,5 hp säkerställs arbetet med att stärka studenters förmågor att stimulera varje elevs lärande genom att studenterna enligt nya kursmål ska ”tillämpa kunskaper i det ämne/de ämnen som utbildningen avser och ämnesdidaktik inklusive metodik i olika undervisnings- och lärandesituationer” samt ”anpassa och utveckla ett ämnesinnehåll utifrån elevers olika förutsättningar och behov”. Dessa kursmål examineras genom en skriftlig lektionsplanering, ett trepartssamtal med handledare och besökande lärare från utbildningen samt en muntlig VFU-reflektion.

Samtliga kursplaner som nyinrättats och reviderats med anledning av denna granskning har fastställts av Kursplanerådet den 2 juni 2020 respektive Programkommittén för lärarprogrammen den 10 september 2020 och den 26 januari 2021.